



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI  
Delegatura w Krakowie

LKR – 4101-11-04/2013  
P/13/152

# WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI  
Delegatura w Krakowie  
ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków  
T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44  
[lkr@nik.gov.pl](mailto:lkr@nik.gov.pl)

# I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/152 – Zapewnienie bezpieczeństwa turystyki i rekreacji w górach
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Monika Gruszczyńska-Jasińska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83896 z 10 czerwca 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Babiogórski Park Narodowy, z siedzibą w Zawoi, 34-222 Zawoja 1403 (dalej: <i>BgPN</i> lub <i>Park</i> )
Kierownik jednostki kontrolowanej	Józef Omylak, Dyrektor Babiogórskiego Parku Narodowego (dowód: akta kontroli str. 3-4, 152)

## II. Ocena kontrolowanej działalności

### Ocena ogólna<sup>1</sup>

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Park skutecznie realizował zadania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa turystyki i rekreacji. Stan szlaków turystycznych gwarantował bezpieczeństwo turystom z nich korzystającym, co potwierdzają zarówno oględziny przeprowadzone w trakcie niniejszej kontroli, jak również wyniki ankiet. Aż 98,5% respondentów oceniło ich stan jako dobry lub bardzo dobry. Określono oraz upowszechniono zasady korzystania z terenu Parku, prowadząc kontrole ich przestrzegania. W okresie zimowym, ze względu na bezpieczeństwo turystów, zamykano fragment żółtego szlaku z Markowych Szczawin na Diablak (Perć Akademicka).

Park prowadził działalność profilaktyczną i edukacyjną, polegającą głównie na organizacji szkoleń dla przewodników, spotkań edukacyjnych ze zorganizowanymi grupami oraz publikacji komunikatów (w tym pogodowych) na stronach internetowych Parku.

Kontrola wykazała jednak, że pomimo podejmowanych przez Park działań edukacyjnych i profilaktycznych, turyści nie znają zasad obowiązujących na terenie Parku. Aż 58,6% ankietowanych turystów nie zapoznało się z nimi, a blisko połowa była świadkiem niebezpiecznych zachowań, związanych z nieodpowiednim ubiorem lub sprzętem turystycznym, spożywaniem alkoholu lub poruszaniem się poza wyznaczonym szlakiem. W ocenie NIK nieznanomość zasad bezpieczeństwa oraz lekceważenie istniejących zakazów i nakazów postępowania na terenie Parku nie tylko narusza ustawowy obowiązek zachowania przez turystę należytej staranności, ale również zagraża życiu zarówno samych turystów, jak i wyruszających im na pomoc ratowników górskich.

Park efektywnie współpracował między innymi z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym w zakresie utrzymania szlaków turystycznych, jednostkami samorządu terytorialnego w celu propagowania zasad bezpiecznego poruszania się na górskich szlakach oraz z Górkim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym (dalej: *GOPR*) w zakresie zabezpieczenia ruchu turystycznego i prowadzenia działalności profilaktycznej.

Park prawidłowo obliczał 15% wpływów z opłat pobieranych za wstęp, które były przekazywane *GOPR*.

<sup>1</sup> Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

### III. Opis ustalonego stanu faktycznego

#### 1. Zapewnienie warunków bezpieczeństwa osobom przebywającym w górach

Opis stanu faktycznego

##### 1.1. Udostępnianie Parku

W latach 2010-2013 (do dnia zakończenia kontroli), udostępnianiem obszaru Parku dla turystyki i rekreacji zajmował się Zespół Udostępniania Parku do Zwiedzania i Edukacji BgPN, a w 2010 r. również Sekcja Udostępniania do Zwiedzania, działająca przy Gospodarstwie Pomocniczym Parku. Do zadań tych komórek należały m.in. sprawy związane z obsługą i zapewnieniem bezpieczeństwa zwiedzających, w tym organizacja i pobieranie opłat za wstęp i udostępnianie Parku, opracowanie zasad udostępniania Parku do zwiedzania, a także sprawy związane z utrzymaniem w odpowiednim stanie szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych i pozostałej infrastruktury turystycznej, w tym sprawy związane z oznakowaniem szlaków i ścieżek oraz z utrzymaniem czystości i porządku.

Do zadań Straży Parku należało m.in. patrolowanie terenów Parku oraz udział w akcjach w przypadku wystąpienia zwiększonych zagrożeń na jego terenie.

(dowód: akta kontroli str. 5-11, 19-20, 22-23)

W badanym okresie w Parku odbudowano i odtworzono nawierzchnie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych o łącznej długości 14 773 mb. W 2011 r. wybudowano ponadto ścieżkę edukacyjną Mokry Kozub, o długości nawierzchni 1800 mb, wraz z towarzyszącą infrastrukturą. Wybudowano też cztery nowe schrony turystyczne, a dalsze trzy poddano renowacji oraz wykonano i zamontowano 400 mb. drewnianych barier na szlaku czerwonym na odcinku Przełęcz Lipnicka – Diablak. Ponadto wyremontowano dziewięć mostków i jedną kładkę na szlakach i ścieżkach edukacyjnych oraz platformy widokowe wraz z drewnianymi barierkami i ławkami (Kępa i Sokolica). W 2013 r. zaplanowano do realizacji m.in. odbudowę platformy widokowej na Przełęczy Brona oraz konserwację i naprawę zabezpieczeń (klamer i łańcuchów) na Perci Akademickiej.

(dowód: akta kontroli str. 156-162, 282-285)

Zasady korzystania z Parku określono zarządzeniami dyrektora BgPN w sprawie udostępniania turystycznego Parku. Określono w nich m.in. obowiązujące zakazy, przebieg i rodzaj szlaków turystycznych oraz ścieżek edukacyjnych, miejsce do biwakowania oraz cztery ogniskowe kręgi edukacyjne, wysokość opłat za wstęp do Parku oraz wyznaczone obszary, a także zasady i wysokość opłat za wydanie licencji przewodnickich.

(dowód: akta kontroli str. 39-65, 82-84, 103-105, 142-143)

Zasady korzystania z Parku podano do publicznej wiadomości na tablicach informacyjnych i w Punktach Informacji Turystycznej i Przyrodniczej przy wejściach na teren BgPN oraz na stronie internetowej Parku.

(dowód: akta kontroli str. 150, 159-162, 179, 282-285)

W regulaminie udostępniania turystycznego BgPN nie ustalono kar za nieprzestrzeganie przyjętych zasad. Jak wyjaśniono, kontrolę ich przestrzegania wykonywali głównie funkcjonariusze Straży Parku oraz leśniczowie i podleśniczowie. Kontrola ruchu turystycznego polegała na wykonywaniu bieżących patroli, które miały miejsce zarówno w dni robocze, jak i wolne od pracy. Straż Parku współpracowała w tym zakresie z Policją i Strażą Leśną, m.in. poprzez udział w corocznej akcji *Bezpieczne Szlaki Beskidzkie*. Dyrektor Parku wyjaśnił, że akcja ta, której inicjatorem od 2009 r. jest Komenda Powiatowa Policji w Suchej Beskidzkiej, ma głównie na celu zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na szlakach turystycznych oraz zabezpieczenie terenu Parku i sąsiadującego nadleśnictwa przed wjazdami motorami crossowymi i quadami. Turyści, którzy nie przestrzegali przepisów i zasad obowiązujących w BgPN byli pouczani, upominani lub karani mandatami karnymi.

(dowód: akta kontroli str. 185, 187, 372, 374)

W badanym okresie Straż Parku wystawiła łącznie 83 mandaty karne (10 850 zł), w tym 31 (tj. 34,1%) za poruszanie się poza wyznaczonymi szlakami (3 700 zł).

(dowód: akta kontroli str. 181)

## 1.2. Ruch turystyczny

W 2011 r. Park zakupił ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej siedem czujników ruchu turystycznego. Czujniki te zostały zainstalowane w sierpniu 2011 r. przy wejściach na szlaki w miejscach największego natężenia ruchu turystycznego, od strony północnej masywu Babiej Góry. W 2013 r. Park planuje zakupienie (również ze środków tego Funduszu) kolejnych siedmiu czujników oraz ich rozmieszczenie przy wejściach na pozostałe szlaki, głównie od strony zachodniej i południowej.

(dowód: akta kontroli str. 157-158, 183-184, 358-361)

W trakcie oględzin przeprowadzonych 9 lipca 2013 r. stwierdzono brak czujnika monitoringu ruchu turystycznego, zainstalowanego przy czerwonym szlaku w okolicy Przełęczy Brona. O tym fakcie natychmiast został powiadomiony komendant Straży Parku. W dniu 10 lipca 2013 r. zdarzenie zostało zgłoszone na Policję z wnioskiem o ściganie sprawcy kradzieży. Straty poniesione przez BgPN z tego tytułu oszacowano na 3,9 tys. zł.

Pozostałe czujniki, zamontowane przy szlaku poddanych oględzinom znajdowały się w miejscach ich instalacji.

(dowód: akta kontroli str. 284, 358-368)

W badanym okresie ruch turystyczny na szlakach objętych monitoringiem za pomocą czujników kształtował się następująco: w 2011 r. odnotowano łącznie 434 582, w 2012 r. 231 066, a w 2013 r. (do 11 lipca) 174 975 wejść i wyjść z terenu Parku.

(dowód: akta kontroli str. 182)

W tym samym okresie sprzedano łącznie następującą liczbę biletów wstępu do BgPN: 48 579 w 2010 r., 69 695 w 2011 r., 60 429 w 2012 r. i 13 843 w 2013 r. (do 30 czerwca), przy czym liczba odwiedzających Park odnotowana w punktach sprzedaży biletów wstępu (na Polanie Krowiarki i w Zawoi Markowej, a w latach 2010-2011 także przy schronisku na Markowych Szczawinach) była wyższa, z uwagi na osoby zwolnione z opłat za wstęp do Parku.

Zgodnie z zarządzeniami Dyrektora BgPN dotyczącymi opłat za wstęp do Parku, z obowiązku ich wnoszenia były zwolnione: dzieci w wieku do lat siedmiu, osoby posiadające zezwolenie Dyrektora Parku na prowadzenie badań naukowych w zakresie ochrony przyrody, uczniowie i studenci odbywający w Parku zajęcia dydaktyczne w zakresie uzgodnionym z Dyrektorem Parku, mieszkańcy gmin położonych w granicach Parku i gmin graniczących z BgPN, a od 19 kwietnia 2013 r. także udający się do miejsc kultu religijnego. W kolejnych latach ogólna liczba odwiedzających Park, według danych z punktów sprzedaży biletów wstępu, wyniosła 55 200 w 2010 r., 75 296 w 2011 r., 63 228 w 2012 r. i 14 754 w 2013 r. (do 30 czerwca).

(dowód: akta kontroli str. 42, 53, 64, 204-206, 220-224, 237-238, 239-239a)

Dyrektor Parku wyjaśnił, że z uwagi na fakt, że sprzedaż biletów wstępu jest prowadzona tylko w dwóch z 12 wejść do Parku, zastosowanie czujników monitoringu ruchu turystycznego umożliwi prowadzenie pełnej obserwacji tego ruchu na całym obszarze BgPN przez cały rok. Obserwacje takie można też prowadzić w skali miesiąca, tygodnia, dnia a nawet godziny. Z przedstawionych wyjaśnień wynika, że dotychczasowy monitoring, prowadzony w punktach sprzedaży biletów wstępu, miał charakter sezonowy i polegał na szacowaniu wielkości ruchu turystycznego na podstawie sprzedaży biletów wstępu. Poza sezonem nie prowadzono takiego monitoringu. Ze złożonych wyjaśnień wynika, że przyczyn rozbieżności danych pomiędzy danymi zarejestrowanymi przez czujniki a odnotowanymi w punktach sprzedaży biletów wstępu do Parku, należy upatrywać w tym, że czujniki działają w okresie całego roku i przez całą dobę, a sprzedaż biletów wstępu do Parku odbywa się sezonowo (od maja do października) i w określonych godzinach. Ponadto, jak

wyjaśniono, podczas sprzedaży biletów wstępu odnotowywany jest wyłącznie ruch turystów wchodzących do Parku, a czujniki zliczają zarówno osoby wchodzące jak i wychodzące. Pan Dyrektor wyjaśnił również, że zarządzanie ruchem turystycznym umożliwia m.in. prawidłowe planowanie remontów szlaków oraz dbanie o pozostałą infrastrukturę turystyczną Parku.

(dowód: akta kontroli str. 372, 374-375)

Zgodnie z zarządzeniami Dyrektora Parku w sprawie udostępniania turystycznego BgPN, na terenie Parku wyznaczono szlaki turystyczne dla ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem.

(dowód: akta kontroli str. 39-41, 49-52, 60-63)

Łączna długość szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych w BgPN wynosiła 91,6 km (w 2010 r.), 93,4 km (w 2011 i 2012 r.) i 98,4 km (w I półroczu 2013 r.), w tym 49,4 km szlaków pieszych, 6,2 km szlaków narciarskich i 2,0 km szlaków konnych. Łączna długość szlaków rowerowych liczyła 5,5 km (w latach 2010-2012) i 10,5 km (w I półroczu 2013 r.), a ścieżek edukacyjnych 28,5 km (w 2010 r.) i 30,3 km (od 2011 r.).

(dowód: akta kontroli str. 153-155)

Przez obszar Parku prowadzi polsko-słowacka ścieżka edukacyjna *Babia Góra bez granic*, o długości 7,3 km, wiodąca z Zawoi Centrum przez Zawoję Markową, Markowe Szczawiny, Przełęcz Brona, Diablak (po stronie polskiej) do Gajówki Hviezdosława i Slanej Vody (po stronie słowackiej).

Park nie posiada danych odnośnie ruchu turystycznego z Polski na Słowację i odwrotnie.

(dowód: akta kontroli str. 40-41, 51-52, 61-63, 155)

Jak wyjaśniono, za utrzymanie szlaków na swoim terenie odpowiada wyłącznie Dyrektor Parku. Za wszystkie działania wychodzące poza granice Parku oraz granice państwa, jak to ma miejsce w przypadku ścieżki edukacyjnej *Babia Góra bez granic*, związane z utrzymaniem szlaku po stronie słowackiej, odpowiada Chránená Krajinná Oblasť Horná Orava. Bieżące utrzymanie szlaku polega na wzajemnym informowaniu się o planowanych remontach na szlakach i ścieżkach oraz wymianie uwag względem potrzeb remontowych, wymianie tablic urzędowych oraz edukacyjnych. W ramach współpracy istnieje możliwość wyjazdu do górnych partii Babiej Góry od strony Słowacji pojazdem terenowym, z czego niejednokrotnie korzystał BgPN.

(dowód: akta kontroli str. 373, 375)

W załącznikach nr 5 do zarządzeń Ministra Środowiska w sprawie zadań ochronnych dla BgPN<sup>2</sup> wyszczególniono obszary udostępnione w celach edukacyjnych, turystycznych i kulturowych, wraz z podaniem maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu, m.in. na wystawie stałej (25 osób), w Ogrodzie Roślin Babiogórskich i Ogrodzie Zmysłów (60 osób w 2 grupach), w Punktach Informacji Turystycznej i Przyrodniczej w Zawoi Markowej, na Polanie Krowiarki i Przywarówce (po 100 osób przy każdym Punkcie), w miejscu położenia krzyża przy schronisku na Markowych Szczawinach (500 osób), miejsce, w którym znajduje się obelisk na Diablaku (400 osób), miejsce, w którym znajduje się symboliczna płyta nagrobna poświęcona pamięci prof. Z. Klemensiewicza na Polanie Krowiarki.

(dowód: akta kontroli str. 80-85, 102-105, 121-122, 142-143)

W trakcie oględzin szlaków turystycznych przeprowadzonych 9 lipca 2013 r. stwierdzono, że w miejscach, dla których w zadaniach ochronnych Parku na 2013 r. przewidziano maksymalną liczbę osób mogących w nich przebywać jednocześnie, wprowadzone limity nie zostały przekroczone. Liczba turystów wynosiła od kilku (Polana Krowiarki) przez kilkanaście (polana przy schronisku na Markowych Szczawinach) do kilkudziesięciu osób (szczyt Babiej Góry).

<sup>2</sup> Zarządzenia nr: 98 z 29 grudnia 2009 r. (Dz. Urz. M. Ś. Nr 1, poz. 6), 67 z 16 listopada 2010 r. (Dz. Urz. Nr. 4, poz. 72), 77 z 28 grudnia 2011 r. (Dz. Urz. M. Ś. Nr. 4 poz. 73), 8 z 29 stycznia 2013 r. (Dz. Urz. M.Ś. poz. 17).

(dowód: akta kontroli str. 284-285)

Park dokonywał kontroli i przestrzegania limitów osób dla miejsc określonych w zadaniach ochronnych poprzez:

- organizowanie zwiedzania wystawy stałej oraz spotkań edukacyjnych kameralnych i terenowych z określoną liczbą uczestników;
- koordynację imprez kulturowych i turystycznych w rejonie Babiej Góry;
- przeprowadzanie patroli turystycznych przez Straż Parku i służbę terenową w okresie intensywnego ruchu turystycznego;
- monitoring ruchu turystycznego;
- analizę ruchu turystycznego na bieżąco i po zakończeniu sezonu.

(dowód: akta kontroli str. 185, 187-188, 193-198, 286-329)

Dyrektor Parku wyjaśnił, że kontrolę przestrzegania limitów określonych w rocznych zadaniach ochronnych prowadzono poprzez sprzedaż biletów wstępu w dwóch najbardziej uczęszczanych wejściach do Parku, badanie natężenia ruchu turystycznego oraz patrole turystyczne służby terenowej. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych w Parku nie wprowadzono zmian dotyczących ograniczenia ruchu turystycznego, ze względu na nieprzekroczenie limitów określonych w zadaniach ochronnych.

(dowód: akta kontroli str. 372, 375)

W okresie objętym kontrolą z ruchu turystycznego w okresie zimowym (od 1 listopada do 30 kwietnia) wyłączano fragment żółtego szlaku z Markowych Szczawin na Diablak. Dyrektor Parku wyjaśnił, że zdecydowano się na to, gdyż ten fragment szlaku jest stromy, z występującymi blokami skalnymi, na których zamontowano urządzenia w postaci klamer i łańcuchów. Po opadach śniegu zabezpieczenia te są całkowicie niewidoczne, a wczesną wiosną oblodzone, więc korzystanie z tego szlaku jest niebezpieczne. Jednocześnie wyjaśniono, że szlak ten nie wymaga zamknięcia w trakcie prac konserwacyjnych klamer i łańcuchów, które są prowadzone co 2 lata w okresie letnim.

(dowód: akta kontroli str. 51, 61, 188, 281)

### **1.3. Oznakowanie terenów przeznaczonych do uprawiania turystyki**

W trakcie oględzin szlaków turystycznych<sup>3</sup> (ok. 26 km) stwierdzono, że granice BgPN były oznakowane prawidłowo i czytelnie. Przy wejściach na teren Parku znajdowały się tablice informacyjne z nazwą Parku, mapą terenu i siatką szlaków turystycznych oraz informacjami dotyczącymi turystyki (z opisami szlaków pieszych, narciarskich, rowerowych i konnych) i bezpieczeństwa na szlakach, a także sposobu zachowania się w górach. Na tablicach umieszczono m.in. numer telefonu alarmowego 112, do GOPR (985 lub 0 601 100 300), do schroniska na Markowych Szczawinach i do dyrekcji Parku oraz informację na temat ujednoliconego, międzynarodowego sposobu wzywania pomocy poprzez nadawanie sygnałów świetlnych lub dźwiękowych. Na tablicach umieszczono też wyciąg z regulaminu udostępniania turystycznego BgPN, a na budynku Punktu Informacji Turystycznej i Przyrodniczej w Zawoi Markowej wywieszono pełną wersję tego regulaminu. W pobliżu budynków Punktów Informacji Turystycznej i Przyrodniczej umieszczono również tablice przedstawiające, w formie piktogramów, obowiązujące na terenie Parku zakazy. Informacje o telefonach ratunkowych do GOPR znajdowały się ponadto na budynku dyżurki GOPR na Markowych Szczawinach oraz na tabliczkach informujących o wysokości poszczególnych wzniesień na odcinku czerwonego szlaku prowadzącego z Diablaka na Przełęcz Lipnicką. Znaki określające przebieg szlaków były dobrze widoczne i odpowiednio rozmieszczone. Na skrzyżowaniach z drogami leśnymi lub w miejscach, w których szlak nagle skręca, oznakowanie zostało wykonane w sposób przyciągający uwagę na zmianę jego kierunku.

<sup>3</sup> W toku kontroli dokonano oględzin następujących szlaków turystycznych: szlaku zielonego z Zawoi Markowej przez Pośredni Bór do schroniska na Markowych Szczawinach, szlaku czarnego ze schroniska na Markowych Szczawinach do granicy BgPN oraz szlaku niebieskiego i ścieżki edukacyjnej „Jak chronimy babiogórską przyrodę” wzdłuż granicy Parku, od skrzyżowania ze szlakiem czarnym do Zawoi Markowej (łącznie ok. 11,5 km); szlaku czerwonego, na odcinku schronisko na Markowych Szczawinach – Przełęcz Brona – Diablak – Sokolica – Przełęcz Lipnicka/Polana Krowiarki (ok. 13 km); szlaku niebieskiego (tzw. „Starej Drogi”), na odcinku Przełęcz Lipnicka/Polana Krowiarki – Zawoja Policzne (do pierwszej serpentyny drogi wojewódzkiej nr 957) – ok. 1,5 km.

W części szczytowej Babiej Góry (od górnej granicy lasu) szlak wyznaczono także przy pomocy tyczek kierunkowych. Drogowskazy z informacjami o orientacyjnym czasie przejścia danego odcinka szlaku rozmieszczono we wszystkich miejscach, w których szlaki się krzyżują, rozpoczynają/kończą lub nagle zmieniają kierunek. W trakcie oględzin stwierdzono, że na drogowskazy na Przełęczy Brona informacje o czasie przejścia na Diablak oraz na szczyt Małej Babiej Góry były nieczytelne. Drogowskaz ten został wymieniony na nowy przez pracowników BgPN w ciągu 2 tygodni od dnia oględzin.

Szlaki turystyczne były w stanie dobrym, częściowo niedawno wyremontowane, zwłaszcza na odcinkach potencjalnie niebezpiecznych (stromiznach). Stan infrastruktury turystycznej (platform widokowych, barierek ochronnych, schronów turystycznych, mostków i kładek na potokach, sączków i przepustów odwadniających) nie budził zastrzeżeń, za wyjątkiem jednego z dwóch mostków na potoku na Polanie Kaczmarczykowej, w którym w dniu oględzin jedna belka nawierzchniowa była złamana.

(dowód: akta kontroli str. 159-162, 282-285, 369-371)

W dniu 21 maja 2013 r. komisja przetargowa BgPN wystąpiła do Dyrektora Parku o wszczęcie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, którego przedmiotem była m.in. konserwacja czterech mostów na szlakach i ścieżkach edukacyjnych.

Z przedmiaru robót wynikało, że zamówienie dotyczyło m.in. dwóch mostków znajdujących się na Polanie Kaczmarczykowej. Prace wykonano w terminie, tj. do 20 sierpnia 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 337-357)

#### **1.4. Zachowanie należytej staranności przez turystów**

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród turystów odwiedzających BgPN, otrzymano 198 wypełnionych ankiet. Wyniki badania wskazują, że ponad połowa (58,6%) respondentów, nie zapoznała się z zasadami korzystania z Parku, wchodząc na jego teren. Zdecydowana większość ankietowanych (94%) przed wyjściem w góry zapoznała się z prognozą pogody, a także miała przy sobie telefon komórkowy (97,5%). Najwięcej respondentów (58,1%) po pomoc zadzwoniłoby na numer alarmowy 112. Tylko 1/3 ankietowanych podała prawidłowe numery telefonów do GOPR: 985 (17,7%) lub 601 100 300 (15,2%). Z kolei 16,2% respondentów podało, że w razie potrzeby wezwania pomocy zadzwoniłoby na inne niż wyżej wymienione numery telefonów. Na pytanie „Czy zna Pan/Pani numer do GOPR?”, wprawdzie twierdząco odpowiedziały 84 osoby (42,4%), jednak po weryfikacji wyników ankietowania stwierdzono, że 23 respondentów podało nieprawidłowy numer. Osoby te zostały więc zaliczone do grupy respondentów niepotrafiących podać tego numeru. Faktycznie na to pytanie prawidłowo odpowiedziało więc 61 osób (30,8%).

Prawie wszyscy ankietowani (195 osób) wyrazili opinię, że szlaki turystyczne w BgPN są przygotowane w stopniu bardzo dobrym lub dobrym. Tylko dwie osoby stwierdziły, że szlaki są źle przygotowane, ale nie podały szczegółów. Dwóch respondentów odniosło się do zabezpieczeń na Perci Akademickiej. Zdaniem jednej osoby, zamiast pierwszej klamry bardziej zasadne byłoby zamocowanie w tym miejscu łańcucha. Druga osoba zaproponowała zmianę rozkładu łańcuchów na tym szlaku gdyż, jej zdaniem, obecne zabezpieczenia bardziej przeszkadzają niż pomagają w pokonaniu trudniejszych odcinków.

Większość respondentów (59,6%) wyraziła opinię, że wprowadzenie obowiązku ubezpieczenia dla turystów górskich jest niezasadne. Nieco ponad 1/3 ankietowanych (36,9%) opowiedziało się za wprowadzeniem takiego ubezpieczenia, a 7 osób (3,5%) nie miało zdania na ten temat. Wśród osób, które wprowadzenie tego rodzaju ubezpieczenia uważały za niezasadne, przeważały opinie, że nie powinno być ono przymusowe lecz dobrowolne. Część respondentów zwracała uwagę, że posiada ubezpieczenie zdrowotne (wypadkowe) w Narodowym Funduszu Zdrowia i koszty ewentualnej akcji ratunkowej powinny być pokrywane z tego tytułu. Z kolei zwolennicy wprowadzenia tego rodzaju ubezpieczenia w większości zwracali uwagę na wysokie koszty akcji ratunkowych, które mogłyby być finansowane z tych środków.

Prawie 2/3 ankietowanych (64,1%) wyraziło opinię, że turyści zachowują należyłą staranność w celu ochrony życia i zdrowia, przede wszystkim poprzez coraz lepsze wyposażenie w sprzęt turystyczny (obuwie, odzież), a także wzrost świadomości odnośnie

niebezpieczeństw, jakie można napotkać w górach. Blisko 1/3 respondentów (30,3%) wyraziło zdanie przeciwne. W ich opinii, turyści (zwłaszcza osoby przypadkowe) nie mają ani odpowiedniego wyposażenia, ani dostatecznej świadomości na temat zagrożeń.

Zbliżony wynik osiągnięto też w odpowiedziach na pytanie „Czy Pana/Pani zdaniem, turyści stosują się do zasad bezpieczeństwa obowiązujących na szlakach turystycznych?”, na które 136 osób (68,7%) odpowiedziało twierdząco, a 52 osoby (26,3%) przecząco. Jako uzasadnienie odpowiedzi przeczącej najczęściej podawano, że turyści schodzą z wyznaczonych tras, wędrują skrótami albo wchodzą na szlaki zamknięte.

Ponad połowa ankietowanych (53,5%) odpowiedziała, że turyści na górskich szlakach są odpowiednio przygotowani do wędrowki. Zdanie przeciwne wyraziło zaś 78 respondentów (39,4%). Głównym argumentem odpowiadających zarówno pozytywnie jak i negatywnie, było posiadanie/nieposiadanie przez turystów odpowiedniego obuwia i odzieży.

Na pytanie „Co Pana/Pani zdaniem jest największym zagrożeniem dla osoby przebywającej w górach?” odpowiedzi udzieliło 173 ankietowanych. Najwięcej osób (65,9%) wskazało pogodę (zmienne warunki atmosferyczne). Tylko 3 osoby za największe zagrożenie w górach uznały źle przygotowane szlaki turystyczne.

Na pytanie „Czy był Pan/była Pani kiedykolwiek świadkiem ryzykownych zachowań turystów w górach?”, odpowiedzi udzieliło 155 respondentów, z tego połowa (50,3%) stwierdziła, że nie była świadkiem takich zachowań. Zdaniem pozostałych ankietowanych, do najbardziej ryzykownych zachowań należało: posiadanie przez turystów nieodpowiedniego ubioru, a zwłaszcza obuwia (23 odpowiedzi), spożywanie alkoholu na szlakach (18 odpowiedzi) oraz poruszanie się poza szlakami (11 odpowiedzi).

(dowód: akta kontroli str. 378-775)

Uwagi dotyczące  
badanej działalności

Wyniki kontroli wskazują, że nie wszyscy turyści znają obowiązujące na terenie Parku zasady i je przestrzegają, co stosownie do art. 4 pkt. 1 ustawy o bezpieczeństwie<sup>4</sup> jest ich obowiązkiem. Aż 58,6% ankietowanych turystów nie zapoznało się z obowiązującymi w Parku zasadami, a blisko połowa ankietowanych wskazała, że była świadkiem niebezpiecznych zachowań w górach związanych z nieodpowiednim ubiorem lub sprzętem turystycznym, spożywaniem alkoholu lub poruszaniem się poza wyznaczonym szlakiem.

W ocenie NIK konieczne jest więc znalezienie skutecznego sposobu dotarcia do turystów z działaniami edukacyjnymi i profilaktycznymi.

### **1.5. Przegląd i konserwacja szlaków turystycznych**

Ze zbiorczego opracowania do wybranych operatów w ramach prac nad Planem Ochrony BgPN wynika, że na szlakach docelowo będzie zastosowana nawierzchnia brukowa lub żwirowo-brukowa, której remontowanie przewiduje się, odpowiednio dla rodzaju nawierzchni, co 8 lub co 5 lat. Remont i wymianę zużytych elementów konstrukcyjnych i pokrycia dachowego przeciwdeszczowych schronów turystycznych przewidziano co 10 lat. Co 2 lata dokonuje się atestowania łańcuchów i klamer zamontowanych na *Percy Akademickiej*. Ostatnie badanie stanu tych zabezpieczeń (stan na 18 lipca 2013 r.) miało miejsce 29 sierpnia 2011 r. Kolejne badanie zaplanowano na sierpień 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 268-281)

### **1.6. Działalność profilaktyczna i edukacyjna**

W ramach działalności edukacyjnej Park prowadził szkolenia, w trakcie których poruszano problematykę bezpiecznego zachowania się w górach, m.in. dla przewodników beskidzkich w ramach uzyskiwania przez nich licencji na obszar BgPN. Zgodnie z zarządzeniem Dyrektora Parku w sprawie wprowadzenia opłat za wstęp do BgPN, licencja jest wydawana na okres dwóch lat. Jej koszt to 10 zł na rok. Ubiegający się o licencję są zobowiązani kupić publikację Parku *Świąty Babiej Góry* lub inną wskazaną przez Park, w wysokości kwoty odpowiadającej co najmniej wartości przedłużenia licencji brutto. W badanym okresie wydano łącznie 320 licencji przewodnickich.

(dowód: akta kontroli str. 46-47, 185, 188-189, 199, 265)

<sup>4</sup> Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz. U. Nr 208, poz. 1241 ze zm.).

Dyrektor Parku wyjaśnił, że obowiązek zakupienia publikacji BgPN wprowadzono jako formę doksztalcania przewodników ubiegających się o licencję na obszar Parku. Zdecydowano się na to, gdyż od niedawna przewodnicy nie mają obowiązku zrzeszania się w kołach przewodnickich lub oddziałach PTTK, lecz mogą działać samodzielnie.

(dowód: akta kontroli str. 373, 376)

W latach 2010-2013 (do 30 czerwca) Zespół Udostępniania do Zwiedzania i Edukacji BgPN przeprowadził łącznie 769 spotkań edukacyjnych ze zorganizowanymi grupami. Jak wyjaśniono, były to zarówno zajęcia stacjonarne (na wystawie stałej w budynku dyrekcji Parku, w szkołach i ośrodkach wypoczynkowych), jak i terenowe na ścieżkach edukacyjnych BgPN. Podczas tych zajęć uczestnicy uzyskiwali informacje m.in. na temat zagrożeń mogących wystąpić podczas wycieczki na terenie Parku, jak i sposobów zapobiegania im na etapie przygotowania do wyjścia oraz podczas pobytu w terenie.

Kwestie związane z bezpieczeństwem na szlakach Babiej Góry poruszano także w trakcie spotkań z młodzieżą, m.in. 15 września 2012 r. w Zawoi (z inicjatywy Młodzieżowej Rady Gminy Zawoja) oraz w czerwcu 2012 r. i 2013 r. w Zespole Szkół im. Bohaterów Westerplatte w Jabłonce. W spotkaniach tych uczestniczyli przedstawiciele BgPN, Grupy Beskidzkiej GOPR, Straży Pożarnej, Policji i Straży Granicznej.

(dowód: akta kontroli str. 189, 373, 376-377)

Od 17 października 2012 r. przestał obowiązywać przepis dotyczący prowadzenia wycieczek pieszych lub narciarskich na terenach górskich, leżących na obszarach parków narodowych i rezerwatów przyrody oraz leżących powyżej 1000 m n.p.m., wyłącznie przez górskich przewodników turystycznych<sup>5</sup>.

Zgodnie z regulaminem udostępniania turystycznego BgPN, wprowadzonego Zarządzeniem nr 8/2013 r. Dyrektora Parku z dnia 19 kwietnia 2013 r., na terenie BgPN utrzymano jednak obowiązek prowadzenia zorganizowanych wycieczek przez przewodników górskich, posiadających licencję BgPN, z zastrzeżeniem, że jeden przewodnik może prowadzić grupę nie liczącą więcej niż 50 osób.

(dowód: akta kontroli str. 58, 60)

Jak wyjaśniono, dyrektorzy parków górskich (w tym Dyrektor BgPN), zdecydowali się na wprowadzenie stosownych zapisów o przewodnictwie w regulaminach udostępniania danego parku narodowego. W dniu 4 czerwca 2013 r. w Ministerstwie Edukacji Narodowej (dalej: MEN) miało miejsce spotkanie robocze, poświęcone problemowi przewodnictwa górskiego na terenie polskich parków narodowych w świetle zmian ustawowych. W spotkaniu tym uczestniczyli przedstawiciele MEN, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Ministerstwa Środowiska, górskich parków narodowych (Babiogórskiego, Tatrzańskiego i Gór Stołowych), Zarządu Głównego PTTK oraz Polskiej Organizacji Turystycznej. Uczestnicy spotkania zgodzili się co do konieczności posiadania przez grupy zorganizowane wykwalifikowanego przewodnika podczas górskich wycieczek w parkach narodowych. Konieczność ta podyktowana jest przede wszystkim względami bezpieczeństwa uczestników tego typu wycieczek, zwłaszcza w odniesieniu do szkolnych wycieczek przedmiotowych oraz zorganizowanego wypoczynku dzieci i młodzieży. Uczestnicy spotkania w MEN stwierdzili, że korzystniejszym zapisem, niż wprowadzanie obowiązku przewodnickiego do regulaminów każdego parku narodowego, byłoby uregulowanie tego problemu aktem prawnym wyższego rzędu, np. poprzez wprowadzenie zapisów o konieczności posiadania licencjonowanego przewodnika w terenach górskich parków do rozporządzenia, np. MEN w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania. Obecny na spotkaniu przedstawiciel Tatrzańskiego Parku Narodowego jest autorem propozycji zmian w regulacjach prawnych w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 186, 191-192, 200-203)

<sup>5</sup> § 3 ust. 1 załącznika nr 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (Dz. U. Nr 57, poz. 358).

Na stronie internetowej Parku publikowano informacje na temat bezpiecznego zachowania się w górach, bieżące komunikaty pogodowe Grupy Beskidzkiej GOPR o warunkach panujących na Babiej Górze i sytuacji na szlakach turystycznych oraz telefony alarmowe.

(dowód: akta kontroli str. 147-151, 177-179)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Zdaniem NIK wprowadzony obowiązek zakupu, przez ubiegającego się o licencję przewodnika beskidzkiego, publikacji wskazanej przez Park nie znajduje uzasadnienia, gdyż zakup książki nie weryfikuje wiedzy, a jedynie stanowi potencjalne źródło jej pozyskania.

#### Ocena cząstkowa

Park utrzymywał sieć szlaków turystycznych w należyтым stanie, zapewniającym bezpieczeństwo turystom z nich korzystającym. Świadczą o tym zarówno oględziny przeprowadzone w trakcie niniejszej kontroli, jak również wyniki ankiet. Aż 98,5% respondentów oceniło ich stan jako dobry lub bardzo dobry. Park określił oraz upowszechnił zasady korzystania z terenu Parku, a także prowadził kontrole ich przestrzegania.

Park prowadził działalność profilaktyczną i edukacyjną w zakresie bezpieczeństwa w górach, polegającą głównie na prowadzeniu szkoleń dla przewodników górskich, organizowaniu spotkań edukacyjnych ze zorganizowanymi grupami oraz publikowaniu komunikatów, w tym pogodowych na stronach internetowych Parku.

## **2. Współdziałanie i koordynacja przedsięwzięć podejmowanych przez podmioty odpowiadające za bezpieczeństwo w górach**

Opis stanu faktycznego

### **2.1. Współpraca z podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo w górach oraz ratownictwa górskiego**

W latach 2010-2013 (I półrocze) w Parku miało miejsce łącznie 13 imprez masowych o charakterze sportowo-rekreacyjnym, w tym 10 rajdów górskich, dwa marsze/biegi na Babią Górę i jeden memoriał skitourowy. Organizatorami tych imprez były głównie regionalne oddziały PTTK oraz jednostki samorządu terytorialnego.

(dowód: akta kontroli str. 185, 189-191, 193-198, 286-329)

BgPN podpisał 27 marca 1997 r. z GOPR umowę o współpracy, której celem było całoroczne zabezpieczenie ruchu turystycznego na terenie Parku oraz prowadzenie działalności profilaktycznej, mającej na celu zapobieganie powstawaniu zagrożeń dla zdrowia i życia osób przebywających w górach. Na mocy tej umowy ratownicy GOPR zostali zwolnieni z opłat za wejście na szlaki i kierunki przejść objętych opłatą na podstawie ważnej legitymacji członkowskiej, a kierowani na dyżur kandydaci, na podstawie ważnej delegacji. Każdy ratownik pełniący służbę w Stacji Ratunkowej GOPR na Markowych Szczawinach, odpowiedzialny za zabezpieczenie terenu, został zobowiązany do utrzymywania kontaktu z Dyrekcją Parku, zwłaszcza do niezwłocznego zawiadamiania o zauważonych sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia ludzi. Dyżurny ratownik miał też współuczestniczyć w systemie informowania turystów o warunkach panujących na szlakach oraz istniejących utrudnieniach i zagrożeniach. Do obowiązków dyżurnego ratownika należało też przekazywanie w uzgodnionych terminach informacji o warunkach do Dyrekcji Parku oraz do uaktualniania komunikatu na Markowych Szczawinach. Zobowiązano również GOPR do zawiadamiania Parku o każdej akcji prowadzonej na jego terenie oraz do przekazania, w ciągu dwóch tygodni, pisemnego sprawozdania z jej przebiegu. W przypadku prowadzenia akcji, Park zobowiązał się do udzielenia w razie potrzeby pomocy, przez udostępnienie sieci radiowej i innego sprzętu oraz pracowników BgPN. Na terenie Parku ustalono też lokalizację trzech łądowisk dla śmigłowca.

(dowód: akta kontroli str. 173-176, 185, 191)

Dyrektor Parku wyjaśnił, że działalność profilaktyczna, polegająca na zapobieganiu powstawaniu zagrożeń dla zdrowia i życia osób przebywających w górach, została opisana ww. umowie o współpracy z GOPR. Ponadto co roku GOPR prowadzi na terenie Parku dla pracowników BgPN szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, posługiwania się sprzętem lawinowym oraz doskonalenia umiejętności jazdy na nartach, w celu wsparcia ratowników GOPR w akcjach poszukiwawczych, co, jak wyjaśniono, już niejednokrotnie miało miejsce. W ramach tej umowy GOPR organizuje też szkolenia ratowników na terenie Parku, celem zapoznania ich z warunkami panującymi na Babiej Górze, topografią terenu i ochroną przyrody. Współpraca Parku z GOPR przebiega prawidłowo.

(dowód: akta kontroli str. 373, 376)

W dniu 23 maja 2013 r. na Babiej Górze miała miejsce katastrofa lotnicza, w której zginęły trzy osoby (wszystkie, które znajdowały się na pokładzie samolotu). Samolot rozbił się na stoku północnym Babiej Góry, ok. 300 m poniżej kopuły szczytowej i ok. 70 m w linii prostej od żółtego szlaku turystycznego (Perci Akademickiej), prowadzącego ze schroniska na Markowych Szczawinach na szczyt Babiej Góry.

Dyrektor Parku wyjaśnił, że w dniu katastrofy, na mocy ustnych ustaleń z prokuraturą i Komendą Powiatową Policji w Suchej Beskidzkiej, żółty szlak turystyczny został zamknięty, celem zabezpieczenia terenu przed penetracją osób trzecich oraz zabezpieczenia pozostałości samolotu jako dowodu w prowadzonym postępowaniu powypadkowym. Wrak samolotu został umieszczony przez Straż Pożarną, pod nadzorem Policji odpowiadającej za zabezpieczenie terenu wypadku, w zaplombowanych workach, a miejsce złożenia worków ogrodzono taśmą ostrzegawczą. Informacja o zamknięciu szlaku została podana na stronie internetowej BgPN, tablicach umieszczonych z obu stron szlaku, przy schronisku na Markowych Szczawinach oraz na Polanie Krowiarki. Z przedstawionych wyjaśnień wynika, że teren wypadku był systematycznie patrolowany przez Policję, z udziałem Straży Parku, GOPR-u i Straży Pożarnej. Od 23 maja do 5 lipca 2013 r. (dzień ponownego otwarcia szlaku), Straż Parku z Policją wykonała łącznie 24 patrole w tym terenie. Turyści poruszający się poza szlakami wyznaczonymi, w tym na szlaku zamkniętym, byli pouczeni lub karani mandatami karnymi. Szlak został ponownie otwarty po telefonicznych ustaleniach z Prokuraturą i Komendą Powiatową Policji w Suchej Beskidzkiej.

(dowód: akta kontroli str. 285, 330-336)

W ocenie NIK, pomimo że wrak samolotu nie znajdował się bezpośrednio na szlaku turystycznym, to ze względu na bezpieczeństwo turystów, którzy, jak wykazało badanie ankietowe, niejednokrotnie schodzą z wyznaczonych tras, zasadnym było pozostawienie szlaku zamkniętym do czasu usunięcia wraku z terenu Parku. Zdaniem NIK powyższy przypadek może posłużyć do opracowania przez Park zasad postępowania w sytuacjach nadzwyczajnych (nietypowych).

Uwagi dotyczące  
badanej działalności

## **2.2. Współpraca z organizatorami turystyki i jednostkami samorządu terytorialnego**

W badanym okresie Dyrekcja BgPN nie współpracowała z organizatorami turystyki, gdyż, jak wyjaśnił Dyrektor Parku, żaden z organizatorów nie zwrócił się z prośbą o nawiązanie współpracy. Dyrekcja Parku nie posiada też żadnych informacji przekazywanych przez grupy zorganizowane, dotyczące liczby uczestników wycieczki, przebiegu tras oraz czasu trwania wędrówki.

(dowód: akta kontroli str. 185-186, 191)

Dyrektor Parku wyjaśnił, że w latach 2010-2013, współpraca Parku z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w górach, polegała przede wszystkim na propagowaniu zasad bezpiecznego poruszania się na górskich szlakach w szkołach podstawowych i gimnazjach (podlegających pod gminy) oraz szkołach średnich (podległych pod powiaty). Zagadnienie to zostało opisane szerzej w punkcie 1.7. wystąpienia pokontrolnego.

W badanym okresie jednostki samorządu terytorialnego nie uczestniczyły w utrzymaniu szlaków turystycznych na terenie Parku.

(dowód: akta kontroli str. 376)

## 2.3. Współpraca Parku z PTTK

Park podpisał 15 listopada 2002 r. z Oddziałem PTTK *Ziemi Babiogórskiej* w Suchej Beskidzkiej porozumienie, w którym ustalono zasady prowadzenia prac związanych z utrzymaniem szlaków turystycznych. Postanowiono, że sposób znakowania oraz umieszczanie urządzeń informacyjnych będzie zgodny z jednolitą dla wszystkich szlaków turystycznych Instrukcją znakowania szlaków turystycznych PTTK. Strony porozumienia zobowiązały się do wzajemnego uzgadniania stawianych tablic informacyjnych, drogowskazów i kierunkowskazów oraz zmian w przebiegu szlaków, które miały być rejestrowane w ewidencji komputerowej szlaków górskich, prowadzonej przez BgPN i Zarząd Główny PTTK. Uzgodniono, że w szczególnych przypadkach, jak zagrożenie życia i zdrowia zwiedzających lub konieczności szybkiego działania w celu ochrony przyrody, BgPN może zamknąć szlak turystyczny lub zmienić jego przebieg, bez konsultacji z PTTK. Park miał jednak obowiązek powiadomienia o tym fakcie PTTK w terminie trzech dni roboczych. Znakowanie szlaków miał wykonywać Oddział PTTK. Do obowiązków BgPN miało należeć finansowanie prac związanych z utrzymaniem szlaków, przy deklaracji Oddziału PTTK do udzielenia pomocy Parkowi w uzyskiwaniu dofinansowania ze środków pozyskanych na zadania zlecone.

(dowód: akta kontroli str. 163-165)

W wyjaśnieniu Dyrektor Parku podał, że w latach 2010-2013 PTTK nie dofinansowywał prac związanych z utrzymaniem szlaków turystycznych na terenie Parku.

(dowód: akta kontroli str. 373, 376)

### Ocena cząstkowa

Park efektywnie współpracował między innymi z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym w zakresie utrzymania szlaków turystycznych, jednostkami samorządu terytorialnego w celu propagowania zasad bezpiecznego poruszania się na górskich szlakach oraz z GOPR w zakresie zabezpieczenia ruchu turystycznego i prowadzenia działalności profilaktycznej.

## 3. Gospodarowanie środkami na zapewnienie bezpieczeństwa w górach

Opis stanu faktycznego

Zarządzeniami Dyrektora Parku (nr 213/09 z 10 czerwca 2010 r., nr 269/2012 z 9 lipca 2012 r. i nr 8/2013 z 19 kwietnia 2013 r.) wprowadzono opłaty za wstęp na szlaki turystyczne i pobyt na terenie Parku. Zgodnie z tymi regulacjami, pobierane są one od 1 maja (lub od pierwszego dnia wolnego od pracy, przypadającego przed 1 maja) do 31 października każdego roku. Opłaty, w formie jednorazowych, jednodniowych biletów wstępu, ustalono w wysokości 5 zł za bilet normalny oraz 2,50 zł za bilet ulgowy. Do 31 marca 2012 r. opłaty pobierano od poniedziałku do piątku, a od 1 kwietnia 2012 r. pobiera się je przez wszystkie dni tygodnia<sup>6</sup>.

(dowód: akta kontroli str. 42-45, 55-57, 64-65)

W latach 2011-2013 Park, a w 2010 r. Gospodarstwo Pomocnicze przy BgPN, uzyskały wpływy z tytułu sprzedaży biletów wstępu w następującej wysokości odpowiednio:

- 180,5 tys. zł (53,9 tys. zł w II kwartale, 106,8 tys. zł w III kwartale i 19,8 tys. zł w IV kwartale);
- 274,1 tys. zł (66,2 tys. zł w II kwartale, 192,8 tys. zł w III kwartale i 15,1 tys. zł w IV kwartale);
- 242,6 tys. zł (68,3 tys. zł w II kwartale, 146,7 tys. zł w III kwartale i 27,5 tys. zł w IV kwartale);
- 55,7 tys. zł w I kwartale 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 204-206, 220-224, 237-239a)

<sup>6</sup> Wykaz obszarów parku, gdzie za wstęp pobiera się opłaty określało do 11 kwietnia 2013 r. rozporządzenie Ministra Środowiska z 18 maja 2005 r. w sprawie parków narodowych lub niektórych ich obszarów, gdzie za wstęp pobiera się opłaty (Dz. U. Nr. 91, poz. 765), a od 11 kwietnia 2013 r. rozporządzenie Ministra Środowiska z 18 marca 2013 r. (Dz. U. poz. 400).

W okresie objętym kontrolą Park, zgodnie z art. 12 ust. 9 ustawy o ochronie przyrody<sup>7</sup> oraz z art. 17 ust. 4 ustawy o bezpieczeństwie, przekazywał GOPR 15% wpływów (od 2012 r. pomniejszonych o należny podatek od towarów i usług) z tytułu opłat pobieranych za wstęp do tych parków lub na niektóre jego obszary.

W okresie objętym kontrolą Park i gospodarstwo pomocnicze przy BgPN, przekazały na rzecz GOPR następujące kwoty:

- 27,1 tys. zł w 2010 r. (tj. 8,1 tys. zł za II kwartał, 16 tys. za III kwartał i 3 tys. za IV kwartał),
- 33,6 tys. zł w 2012 r. (tj. 9,4 tys. za II kwartał, 20,4 tys. za III kwartał i 3,8 tys. za IV kwartał).

(dowód: akta kontroli str. 217-219, 225-227, 234-235)

Pismem z 8 lipca 2013 r. Park poinformował GOPR o naliczeniu na jego rzecz, za II kwartał 2013 r., kwoty 7,7 tys. zł należnej z uzyskanych wpływów i zwrócił się o podanie numeru konta celem przekazania ww. należności.

(dowód: akta kontroli str. 236)

W 2011 r., w związku z likwidacją gospodarstw pomocniczych, BgPN nie przekazywał środków do GOPR lecz, zgodnie z dyspozycją Ministra Środowiska, wnioskował o przyznanie środków z rezerwy celowej, pomniejszonych w stosunku do kwoty zaplanowanej dla Parku w rezerwie celowej, o kwotę 15% kwartalnych dochodów z opłat pobieranych za wstęp.

(dowód: akta kontroli str. 240-264)

W 2010 r. kwoty należne GOPR przekazywano w miesiącu następnym po kolejnym kwartale, po przedstawieniu przez GOPR not księgowych i faktur potwierdzających dokonane zakupy. W 2012 r. Park informował GOPR o wysokości środków należnych z tytułu uzyskanych wpływów w danym kwartale, zwracając się jednocześnie o przedłożenie rachunków za poniesione koszty akcji ratowniczych na terenie BgPN. W tym samym roku GOPR wystawił na rzecz Parku dwie noty księgowe. Należne kwoty Park przekazał GOPR w dwóch transzach (5 i 19 grudnia 2012 r., odpowiednio: 9,4 tys. zł i 24,2 tys. zł).

Faktury przedstawione Parkowi przez GOPR były wystawione wyłącznie z tytułu zakupów specjalistycznego sprzętu ratowniczego i łącznościowego (zestawów lawinowych, noszy wysokogórskich, radiotelefonów) oraz materiałów opatrunkowych.

(dowód: akta kontroli str. 207-219, 225-235)

#### Ocena cząstkowa

Park prawidłowo obliczał 15% wpływów z opłat pobieranych za wstęp, które były przekazywane GOPR.

## IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku z nie stwierdzeniem nieprawidłowości w kontrolowanej działalności Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

## V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia  
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie

<sup>7</sup> Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.).

21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek  
poinformowania  
NIK o sposobie  
wykorzystania uwag  
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków,      września 2013 r.

Kontroler

Monika Gruszczyńska-Jasińska  
specjalista kontroli państwowej

.....